

ORDLISTA

Ord och uttryck som underlättar ert besök!

A

ASKA

Den del av avfallet som inte brinner upp och bildar rök. När avfall eldas bildas två olika typer av aska: bottenaska och flygaska. Bottenaskan är den som hamnar på botten av elden, exempelvis sten, metall och glas. Flygaskan är små partiklar som flyger i röken, den innehåller exempelvis tungmetaller som är skadliga för människor och natur.

AVFALL

Kan även kallas för sopor eller skräp. Något som blir över efter du t.ex. köpt en pryl eller lagat mat. Enligt lagen är avfall ett föremål eller ett ämne som någon gör sig av med, avser eller är skyldig att göra sig av med.

AVFALLSFÖRESKRIFTER

Lag och regler för hantering av avfall.

AVFALLSHANTERING

Hantering eller behandling av avfall. Ex så börja avfallshanteringen redan hos dig genom att du sorterar ditt avfall. Sedan är det någon som hämtar det och tar hand om det. Förhoppningsvis kan avfallet användas för att göra nya saker, men en del avfall energiåtervinns och en del hamnar på våra deponier (en begravningsplats för avfall).

AVFALLSKRAFTVÄRMEVERK

En fabrik (verk) som gör el (kraft) och fjärrvärme (värme) genom att använda avfall som bränsle. Sävenäs avfallskraftvärmeverk är det enda i Göteborgsregionen som energiåtervinner avfall.

AVFALLSPLAN

Kommunens styrande dokument över hur avfallshanteringen ska genomföras.

AVFALLSTAXA

Avgifter för hantering av avfall som ingår i kommunala avfallsansvaret, ex matavfall och restavfall. Avfallsavgifterna ska täcka kommunens hela kostnad för avfallshanteringen och betalas via hyran eller som en separat kostnad.

AVFALLSTRAPPAN

Det är en guide som visar i vilken ordning olika metoder för avfall bör användas för att minimera miljöpåverkan. Guiden gäller i hela EU. Översta steget är det steg vi bör stanna på om det går. Det steget heter Minimera. Det bästa avfallet är det som inte uppstår! Sen följer Återanvändning, Återvinning, Energiåtervinning och sist Deponering.

B

BATTERIHOLK

Behållare för insamling av använda småbatterier. Finns ibland i mataffärer, ibland på återvinningstationer.

BIOGAS

Gas från bakterier som bildas vid syrefri nedbrytning av t.ex. matavfall. Gasen består till största delen av metan och koldioxid. Efter att biogasen har renats från allt som inte är metan, kan den användas som bränsle i bilar och lastbilar.

BIOGÖDSEL

En produkt från rötning av bioavfall. Biogödsel kan ersätta konstgödsel inom jordbruket. Det minskar beroendet av import. Certifierad biogödsel godkänns idag av bland annat KRAV.

D

DEPONERA

Avfall som inte kan återvinnas eller energiåtervinnas förvaras på ett säkert sätt. För allt avfall som ska deponeras måste en grundläggande karakterisering göras, vilket innebär att avfallets egenskaper och ursprung beskrivs.

DEPONI

En begravningsplats för avfall som inte kan återvinnas eller energiåtervinnas.

DIOXIN

Ett mycket giftigt ämne som bildas vid förbränning av avfall. För att undvika utsläpp av dioxin behöver temperaturen i förbränningen vara minst 850 grader i ett visst antal sekunder. På ett avfallskraftvärmeverk med avancerad rökgasrening dioxin tas bort med hjälp av en katalysator.

E

ELAVFALL

En produkt som använder sig av en strömsladd eller har inbyggt batteri, ex saker som låter. De som producerar saker som blir elavfall har själva ansvaret att samla in och återvinna det, enligt det som kallas producentansvar.

EL-KRETSEN

Det företag som bildats av de som producerar elektriska prylar. Deras uppgift är att ta hand om elavfall och batterier enligt det som kallas producentansvar.

ENERGIÅTERVINNING

Ett sätt att ta tillvara energi som finns i visst avfall. I Sverige omvandlas avfallets energi till el och fjärrvärme i ett avfallskraftvärmeverk. Även produktion av biogas från matavfall kan räknas som energiåtervinning.

F

FARLIGT AVFALL

Avfall som har en eller flera farliga egenskaper, t.ex. giftigt, miljöfarligt, cancerframkallande, explosivt eller brandfarligt. Exempel på farligt avfall kan vara nagellack, sprayburk eller målarfärg.

FASTIGHETSNÄRA INSAMLING (FNI)

Ett system med källsortering på din egen tomt som fler kommer att få från och med 2024. Du kan sortera förpackningar, tidningar, matavfall och restavfall direkt i egna avfallskärl med flera olika fack.

FELSORTERAT

Avfall som har hamnat fel, exempelvis farligt avfall i hushållssoporna. Det är den som slänger avfall som ansvarar för att det inte blir felsorterat.

FJÄRRVÄRME

Ett sätt att fördela varmt vatten i en stad, för uppvärmning av bostäder. Vattnet transporteras genom långa rör nedgrävda i marken. Det varma vattnet kan sedan värma upp lägenheter och villor som har kopplat ihop sig med fjärrvärmesystemet. Det nedkylda vattnet skickas sen tillbaka för att värmas upp igen. Samma vatten går alltså runt och runt. I Göteborg har de flesta lägenheter den här typen av uppvärmning.

FÖRBRÄNNING

En kemisk process där ett bränsle tillsammans med luftens syre bildar rök som innehåller koldioxid och vatten. Beroende på bränsle bildas också en del aska. Under en förbränning frigörs lagrad energi. Den energin kan användas som fjärrvärme och el vid en modern anläggning för avfallsförbränning det vill säga ett avfallskraftvärmeverk.

G

GROVSOPOR

Avfall som är för tungt eller för stort för den vanliga soptunnan, ex möbler, cyklar och skidor. Den här typen av avfall ska lämnas på en bemannad återvinningscentral, ÅVC.

H

HUSHÅLLSSOPOR

Vanliga sopor. Inte förpackningar- och tidningar, farligt avfall, grovavfall eller elavfall.

I

ICKE-BRÄNNBART AVFALL

Avfall som inte kan förbrännas även om energi tillförs, exempelvis porslin, metaller eller glas. På en återvinningscentral kan den här typen av avfall lämnas i en egen container.

INSAMLING

Den del av avfallshanteringen där avfallet hämtas av bilar och transporteras till den plats det ska tas om hand. Renova är ett av flera företag som samlar in avfall.

K

KATALYSATOR

En teknisk uppfinning som används för att rena rök eller avgaser från ämnen som heter kväveoxider. Tanken är att kväveoxider ska möbleras om till kväve och syre, som redan finns i luften. En katalysator är alltså inget filter utan hjälper bara vissa kemiska reaktioner att kunna hända.

KOMPOSTERING

Vid kompostering bryts biologiskt avfall ner av mikroorganismer och bakterier, som kräver tillgång till luftens syre. Något Renova gör med trädgårdsavfall - men inte matavfall! Trädgårdsavfallet omvandlas då till en näringsrik jordliknande produkt som kan användas vid odling.

KÄLLSORTERING

Sortering eller separering av avfall på samma plats där avfallet uppkommit, till exempel i hushållet. Ex plastförpackningar för sig, metallförpackningar för sig, matavfall för sig och så vidare. Det är den som slänger avfall som är ansvarig för att källsortera.

KÄRL

En behållare med hjul, även kallat soptunna, som används för uppsamling och insamling av avfall.

L

LAKVATTEN

I det här sammanhanget ett smutsigt vatten. Kan t.ex. vara regnvatten som tagit sig genom och ut från t.ex. en soptipp. Vattnet kan på sin väg genom soptippen i värsta fall ta med sig gifter.

M

MATAV FALL

Skal, kärnor, ben, kaffesump och annat som blir över i samband med hantering av livsmedel. Sorteras ut och läggs i bruna papperspåsar, aldrig i en plastpåse.

MINIMERA AVFALL

Översta steget i avfallstrappan. Kan uppnås exempelvis genom minskad konsumtion, delat ägande och att använda prylar längre tid.

O

OSYNLIGT AVFALL

Ett avfall som bildas i samband med att prylar produceras. Eftersom många prylar produceras i andra länder än Sverige ser vi aldrig det avfallet, även om det såklart finns och måste hanteras. Det osynliga avfallet är oftast mycket mer än det avfall som vi får hemma hos oss.

P

PANT

Har funnits i Sverige sedan 1984. Ett system där den som köper t.ex. en dricka i burk betalar en krona som den sedan får tillbaka om burken pantas. Pantsystemet gör att burkar kan samlas in, smältas ner och återvinnas till nya burkar om och om igen.

PRODUCENT

Den som yrkesmässigt tillverkar, importerar eller säljer en pryl, livsmedel eller en förpackning.

PRODUCENTANSVAR

De som är producenter av t.ex. elavfall och förpackningar är ansvariga för att samlas in och återvinna avfallet så långt det går. Allt annat avfall är kommunerna ansvariga för, ex matavfall, restavfall och grovavfall.

R

RESTAVFALL

Det avfall som blir över efter att du sorterat det som går att sortera. Ex blöjor, plåster och diskborste men även dricksglas och sönderslagna krukor. Restavfall lämnas i ”den vanliga soptunnan”, inom vår region är de kärnen gröna. Restavfallet vägs vid hämtning och du får sen betala en avgift för varje kilo du slängt.

RÖTNING

Matavfall omvandlas till slurry. Slurryn läggs sedan i stora behållare utan tillgång till syre. Där finns bakterier som äter på slurryn. Då bildar de en gas som vi samlar upp, kallad biogas. Det som blir kvar av slurryn efter rötningen omvandlas till biogödsel.

S

SLURRY

En produkt som Renova gör av matavfallet. Det är en härlig röra av mixat matavfall som pressats igenom små hål, i något som liknar en vitlökspress. Slurryn kan rötas till biogas och biogödsel. Efter som slurryn kommer användas som gödsel så är alla föroreningar som t.ex. plast inte välkomna!

SOPTIPP

En plats där osorterat avfall tippas. Var framförallt så vi hanterade avfall under mitten av 1900-talet i Sverige. Idag är vanligt hushållsavfall förbjudet att slänga på en soptipp i Sverige, men tyvärr är soptippar väldigt vanligt i andra delar av världen fortfarande.

Å

ÅTERANVÄNDNING

Att använda en pryl, kläder eller möbler som någon annan inte längre vill ha. På så sätt används de till samma sak som de användes tidigare, men nu av någon ny. Att återanvända sparar stora mängder av våra naturresurser.

ÅTERVINNING

Att använda ex en gammal förpackning för att göra nya förpackningar. Återvinning kallas ibland för materialåtervinning, eftersom materialet i den gamla produkten används igen.

ÅTERVINNINGSCENTRAL (ÅVC)

Bemannad större anläggning för mottagning av grovavfall, trädgårdsavfall, el-avfall, farligt avfall etc. Det är kommunen som ansvarar för dessa, men andra företag som ex Renova kan hjälpa till med tömningen.

ÅTERVINNINGSTATION (ÅVS)

Obemannad mindre anläggning/station med gröna containrar för insamling av tidningar och förpackningar. Finns cirka 5000 stycken runt om i Sverige. Det är kommunerna som ansvarar för dessa.